

MICHAŁ MURASZKO

Instytut Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Krakowska oprawa księgi Jana Korzboka Witkowskiego ze zbiorów Archiwum Archidiecezjalnego w Gnieźnie¹

Streszczenie. W komunikacie zaprezentowano oprawę zbioru listów św. Hieronima ze Strydonu, wydanych w trzech tomach w 1524 roku w bazylijskiej oficynie Jana Frobenia. Pierwotnym posiadaczem woluminu był Jan Korzbok Witkowski (zm. 1572), którego superekslibrisami (herbowym i napisowym) opatrzone jej dolną okładzinę. Oprawę księgi wykonano w 1527 roku w warsztacie Macieja z Przasnysza (Mistrza Główek Anielskich). Jest ona stosunkowo wczesnym przykładem egzemplarza udekorowanego w typie architektonicznym z motywem portalu z tympanonem. Stanowi przy tym reprezentatywny przykład ukazujący wpływ introligatorstwa włoskiego na tę gałąź polskiego rzemiosła w pierwszej połowie XVI wieku.

Słowa kluczowe: Jan Korzbok Witkowski, Maciej z Przasnysza (Mistrz Główek Anielskich), Kraków, tegumentologia.

Oprawa stanowiąca przedmiot niniejszego komunikatu skrywa zbiór listów pióra św. Hieronima ze Strydonu, wydanych w trzech tomach w 1524 roku w słynnej oficynie bazylijskiego drukarza Jana Frobenia². Pierwszym właścicielem prezentowanej księgi był Jan Korzbok Witkowski (zm. 1572),

---

¹ Praca powstała w ramach projektu grantowego: „Inwentaryzacja zasobu Archiwum Archidiecezjalnego w Gnieźnie: starodruki z Kolekcji Seminaryjnej Biblioteki Katedralnej i nowoodnalezione dokumenty papierowe konsystorza gnieźnieńskiego z XV i pocz. XVI w.”, finansowanego z Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki MNiSW (11H 16 0124 84), kierownik: dr hab. Piotr Pokora (Instytut Historii UAM w Poznaniu).

² Archiwum Archidiecezjalne w Gnieźnie [dalej: AAG], sygn. BK 1507: Hieronim ze Strydonu, *Opus epistolarum*, t. 1–3, Basileae: Johann Froben, 1624. Wyrazy wdzięczności za wszelkie wsparcie przy pisaniu niniejszego tekstu niech zechce przyjąć mgr Radosław Franczak.

którego superekslibrisami (herbowym i napisowym) opatrzone jej dolną okładzinę. Ten pochodzący z możnej rodziny dziedzic podgnieźnińskiego miasteczka Witkowo był krewnym prymasa Andrzeja Krzyckiego. Studiował na Akademii Krakowskiej oraz może również w Rzymie. W 1527 roku miał być proboszczem kaliskim oraz prawdopodobnie kanonikiem katedralnym płockim. W późniejszym czasie uzyskał szereg innych zaszczytnych godności kościelnych: prepozyturę kolegiaty św. Michała w Płocku, scholasterię płocką, dziekanię gnieźnieńską, kanonię krakowską. Sławna była jego działalność budowlana oraz fundacyjna m.in. na rzecz Akademii Krakowskiej³.

Wpis własnościowy umieszczony na wyklejce górnej okładziny opisywanego woluminu wskazuje, że po śmierci duchownego wolumin ten przeszedł na własność parafii kościoła św. Mikołaja w Witkowie⁴. Obok zachowała się również słabo czytelna notka, mogąca wskazywać, że Witkowski (?) nabył omawiany wolumin za cenę trzech florenów. Kartę tytułową opatrzone z kolei częściowo wyciętą zapiską proveniencyjną w brzmieniu: „Andreae Słup[...]ii Gnesnen[sis] Cathalog[...]. [inscriptus[?]] 1598vo”⁵. Wydawcą zbioru listów św. Hieronima był Erazm z Rotterdamu, którego imię znalazło się na każdej z trzech kart tytułowych. Co warte podkreślenia, zostało ono skrzętnie zakreślone na pierwszej z nich⁶.

Oprawę druku wykonano z fazowanych desek bukowych, które zostały powleczone brązową skórą. Fazowanie sprowadza się do ścięcia środkowej, wewnętrznej części krótszych krawędzi okładek, czynności tej poddano również przeciwległą do grzbietu książki, dłuższą, wewnętrzną krawędź⁷. Narożniki okładek zaopatrzone w mosiężne okucia w formie

³ Zob. L. Łętowski, *Katalog biskupów, prałatów i kanoników krakowskich*, t. 3, Kraków 1852, s. 163; J. Korytkowski, *Prałaci i kanonicy katedry metropolitalnej gnieźnieńskiej od roku 1000 aż do dni naszych. Podług źródeł archiwalnych*, t. 3, Gniezno 1883, s. 532–536; W. Urban, *Korzbok Witkowski Jan*, w: *Polski słownik biograficzny*, t. 14, Wrocław 1968–1969, s. 160–161.

⁴ „post vitam [...] eccle[siae] Vitkovien[is] [...]”.

⁵ Wpis własnościowy nie zachował się w całości, ponieważ umieszczono go bezpośrednio przy wyciętym w późniejszym czasie sygnecie drukarskim Jana Frobenia. Sygnet znajdujący się na końcu ostatniego z trzech tomów również został wycięty.

⁶ Wymienionego zabiegu dokonał późniejszy posiadacz książki. Praktyka wtórnej cenzurowania druków, jeśli chodzi o „nieprawomyślnych” autorów czy wydawców (np. poprzez wycinanie sygnetów drukarskich), jest zjawiskiem stosunkowo powtarzalnym dla okresu kontrreformacji; zob. np. L. Grzebień, *Organizacja bibliotek jezuickich w Polsce od XVI do XVIII wieku*, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne” 1975, t. 31, s. 252–253.

⁷ Na temat fazowania okładek zob. J. Zamrzycka, *Introligatorzy toruńscy od XV do XVII/XVIII wieku. Typologia cech warsztatowych*, Toruń 2014, s. 31–32.

Il. 1. Oprawa druków z 1524 roku – górna okładzina, Maciej z Przasnysza (Mistrz Główek Anielskich), Kraków, 1527

Źródło: Archiwum Archidiecezjalne w Gnieźnie, fot. M. Macioszek.

Il. 2. Oprawa druków z 1524 roku – dolna okładzina, Maciej z Przasnysza (Mistrz Główek Anielskich), Kraków, 1527

Źródło: Archiwum Archidiecezjalne w Gnieźnie, fot. M. Macioszek.

pozbawionych dekoracji listew. Z kolei przy ich dłuższych brzegach przytwierdzono zapięcia mosiężno-skórzane, z których do dziś zachowały się jedynie zapinki okienkowe. Te ostatnie należy zaklasyfikować do typu „widełkowego” (zredukowany typ „ptasich główek”) z ornamentem geometrycznym⁸. Na dolnej okładzinie widoczne są prostokątne blaszki mocujące oraz szczątkowe fragmenty skórzanych pasków zaczepów. Blok książki scala pięć podwójnych związów sznurowych, których niewielkie garby tworzą, na nieznacznie zaokrąglonym grzbiecie, wyzbyte dekoracji kompartymenty. Zachowane w całości kapitałki zostały wyszyte kremową nicią. Księgę opatrzone papierowymi wyklejkami, na których widnieją filigrany w postaci głowy wołu z siedmioramienną gwiazdą⁹.

Niemal analogicznie rozplanowana dekoracja górnej oraz dolnej okładziny (il. 1 i 2), opracowana w technice wycisku złotego, wpisuje się w typ architektoniczny, który stanowi pochodną wpływów intrologatorstwa włoskiego¹⁰. W tym przypadku zasadniczą rolę odgrywa motyw portalu wkomponowany w zewnętrzną ramę. Przedstawia on dwie stylizowane kolumny lub pilastry stojące na ornamentальной podstawie, na których opierają się poprzeczna belka z umieszczonym w niej majuskułowym napisem tytułowym („EPISTOLE DIVI HIERONYMI STR”) oraz tympanon. Ten ostatni został wyznaczony dwustrefowym półkołem, składającym się z wiązek liści (od zewnątrz) oraz tzw. trójliści włoskich¹¹ (od wewnątrz). Na okładzinie górnej pole tympanonu wzbogacono wyciskiem tłoka z motywem uskrzydłonej anielskiej główki. Dolna okładzina została z kolei opatrzona w tym miejscu, obecnie częściowo uszko-

⁸ Inne zapinki tego typu por. np. A. Wagner, *Oprawy książkowe XIV–XVIII wieku w zbiorach Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu*, cz. 1, Rzeczpospolita, Prusy, Dolny Śląsk. Katalog wystawy towarzyszącej III Ogólnopolskiej Konferencji Oprawoznaczej pt. „Zbiory polskie”, Toruń 2018, s. 50, 52, 58, 60, 88.

⁹ Zbliżony filigran por. <https://www.piccard-online.de/detailansicht.php?klassi=002.003.004&ordnr=71521&spiegeln=1> [dostęp: 23.02.2019].

¹⁰ Zob. A. Wagner, *Nieznana oprawa dla Jana Łaskiego w Bibliotece Uniwersyteckiej w Poznaniu. Przyczynek do badań nad italianizmem w intrologatorstwie polskim XVI wieku*, „Biblioteka” 2012, nr 16, s. 44–46; idem, *Włoskie wpływy w polskim intrologatorstwie XV–XVI wieku*, w: *Tegumentologia polska dzisiaj*, red. A. Wagner, Toruń 2015, s. 90–91; idem, *Intrologatorzy elit. O działalności Stanisława z Białej i Macieja z Przasnysza vel Mistrza Główek Anielskich*, w: *Intrologatorzy i ich klienci*, red. A. Wagner, Toruń 2017, s. 83–84; idem, *Oprawa o dekoracji architektonicznej w zbiorach Biblioteki Kórnickiej. Przyczynek do dziejów italianizmu w renesansowym intrologatorstwie Poznania i Krakowa*, „Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej” 2018, t. 35, s. 71–91.

¹¹ Por. A. Wagner, *Prymas Drzewicki jako bibliofil. W pięćsetlecie powstania pierwszego polskiego ekslibrisu*, Warszawa 2016, s. 90, 102; idem, *Supereklibris polski. Studium o kulturze bibliofilskiej i sztuce od średniowiecza do połowy XVII wieku*, Toruń 2016, s. 209–212.

dzonym, superekslibrisem napisowym Jana Witkowskiego. Składają się na niego wyciski literowe, które rozmieszczono w czterech wierszach: „D. | IOANNIS | [...]E. | [...]LISI.”¹². Po obu stronach tympanonu znajdują się dwie znacznie krótsze kolumny lub pilastry, stanowiące podparcie dla umieszczonego wyżej gzymsu, ponad którym – w przypadku okładziny dolnej – wkomponowano datę wykonania oprawy: „1527”. Centrum prześwitu portalu, stanowiącego zwierciadło górnej okładziny, zajmuje słabo czytelny wycisk prostokątnej plakiety. Przedstawia on modlącego się na kolanach św. Hieronima, który trzyma w prawej dłoni kamień oraz spogląda na krucyfiks. Scena została ukazana pod łukiem renesansowej arkady, a całość obwiedziono linearną ramką strychulcową¹³. Niestety wycisk jest wytarty w dolnej strefie, w której można z trudnością dopatrzeć się potwierdzenia wymienionej identyfikacji w postaci lwa – atrybutu wskazanego ojca Kościoła¹⁴. Niemniej jeżeli jest ona poprawna, opisywany egzemplarz stanowi dobre *exemplum*, w którym można doszukiwać się hipotetycznej korelacji pomiędzy treścią drukowanego dzieła a dekoracją jego oprawy. Introligator, poza klasycznym napisem tytułowym, wzbogacił ją bowiem o starannie dobrane przedstawienie figuralne. W tym przypadku

¹² Jeśliby przyjąć, że ostatni wyraz należy rozwinąć jako: „(CA)LIS(S)I(ENSIS)”, może on stanowić potwierdzenie, iż Witkowski był proboszczem kaliskim już w 1527 roku; por. W. Urban, *op.cit.*, s. 160–161.

¹³ Wydaje się, że za pomocą tej plakiety udekorowano dolną okładzinę oprawy księgi kanonika kujawskiego Piotra Izdbieńskiego (zm. 1528); zob. Biblioteka PTPN, sygn. 47941 IV; por. L. Dobrzyńska-Rybicka, *Dwie wielkopolskie biblioteki klasztorne*, „Zapiski Muzealne” 1917/1918, t. 2–3, s. 6–7; K. Rulka, *Superekslibrisy w zbiorach Biblioteki Seminarium Duchownego we Włocławku*, „Studia Włocławskie” 2003, t. 6, s. 554–555, przyp. 31. Za zwrócenie uwagi na ten wolumin składam podziękowanie Wojciechowi Grasiowi (Biblioteka PTPN) oraz mgr. Jakubowi Łukaszewskiemu (Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu). Wskazany narzędziem ozdobiono również m.in. księgę należącą niegdyś do Piotra Wedeliciusza z Obornik (Biblioteka Jagiellońska [dalej: BJ], sygn. Medyc. 6600 IV); ołówkowe przerysy wycisków plakiety z wizerunkiem św. Hieronima, autorstwa Anny Lewickiej-Kamińskiej, wykonane z tego oraz innych egzemplarzy zob. BJ, sygn. Przyb. 77/80; Przyb. 79/80; Przyb. 80/80; Przyb. 81/80. Por. także B. Nuska, *Polski wpływ na formowanie się czeskiej renesansowej oprawy książkowej*, „Ze Skarbcza Kultury. Biuletyn informacyjny Zakładu Narodowego im. Ossolińskich” 1964, t. 16, s. 158 oraz ryc. 10; A. Wagner, *Oprawa o dekoracji architektonicznej...*, il. 9b.

¹⁴ Por. np. M. Jacniacka, *Hieronim. Ikonografia*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 6, Lublin 1993, kol. 853–856. Zestawienie wycisków „krakowskich” plakiety ze św. Hieronimem zob. M. Krynicka, *Elementy figuralne dekoracji polskich opraw książkowych i ich związki z grafiką w pierwszym trzydziestoleciu XVI wieku*, w: *Dawna książka i kultura. Materiały międzynarodowej sesji naukowej z okazji pięćsetlecia sztuki drukarskiej w Polsce*, red. S. Grzeszczuk, A. Kawecka-Gryczowa, Wrocław 1975, s. 181, przyp. 21.

wizerunek św. Hieronima, wkomponowany w motyw portalu, zaprasza niejako do „wejścia” w lekturę pięknie oprawnej księgi, informując zarazem czytelnika o jej zawartości¹⁵. Wewnętrzne narożniki ramy tworzącej zwierciadło wzbogacono, wspomnianym wyżej, motywem uskrzydłonej główki anielskiej. Zwierciadło okładziny dolnej zdobi z kolei superek-slibris Witkowskiego. Przedstawia on tarczę herbową z dwoma wcięciami i wolutowym spięciem nasady oraz szpicem w podstawie¹⁶, na której umieszczono godło herbu Korzbok. Towarzyszą jej inicjały właściciela: „[oannes] K[orzbok]”. Tarczę otacza charakterystyczny okrągły wieniec, który składa się z tzw. trójliści włoskich ujętych w linearne pierścienie¹⁷. Wieniec od wewnątrz wzbogacają, przylegające doń, liczne wyciski tłoka (tłoków?) z motywem tzw. listka aldyńskiego. Ponadto w pole zwierciadła wkomponowano sześć uskrzydłonych główek anielskich. Całość dekoracji okładek dopełniają wyciski tłoków z motywem okrągłego owocu, trójlistka, kwiatonu i listka aldyńskiego.

Z racji tego, że opisywany egzemplarz wykonano w 1527 roku, stanowi on na rodzimym gruncie stosunkowo wczesny przykład realizacji oprawy w typie architektonicznym z motywem portalu¹⁸. Analiza jego dekoracji pozwala na wysunięcie przypuszczenia, że został wykonany w przodującym wówczas ośrodku krakowskim. Wskazane byłoby przy tym atrybuować go do warsztatu Macieja z Przasnysza (Mistrza Główek

---

¹⁵ Warto odnotować, że w odniesieniu do innych opraw, które także pochodzą z warsztatu Macieja z Przasnysza (Mistrza Główek Anielskich), dojrzeć można korespondencyjność zachodzącą pomiędzy pierwotnymi posiadaczami ksiąg (Piotrem Izdebińskim, Piotrem Wedeliciuszem) a wyciśniętą na oprawach plakieta z pełnopostaciowym przedstawieniem ich patrona – św. Piotra (zob. Biblioteka PTPN, sygn. 47941 IV; BJ, sygn. Medyc. 6600 IV; por. np. L. Dobrzyńska-Rybicka, op.cit., ryc. 10b; J. Storm van Leeuwen, *The Golden Age of Bookbindings in Cracow, 1400–1600*, Kraków 2011, s. 114–115; A. Wagner, *Supereklibris polski...*, tabl. VI). Analiza ikonograficzna innych egzemplarzy z wymienionej pracowni pozwoli w przyszłości być może na potwierdzenie bądź też zanegowanie postawionej tu hipotezy. Prawdopodobne jest bowiem, że rzemieślnik kierował się wypracowanym schematem i we wskazanych przykładach można mówić jedynie o czystej przypadkowości. Podobną, choć nieco późniejszą zależność między imieniem właściciela a wizerunkiem jego patrona da się zaobserwować, jeśli chodzi o oprawy należące do dominikanina Pawła Sarbinusa (zm. 1563); zob. R. Franczak, *Oprawa „Homiliarum” z pełnopostaciowym wyciskiem radełka jagiellońskiego w zbiorach Archiwum Archidiecezjalnego w Gnieźnie*, „Biblioteka” 2016, nr 20, s. 55–69; por. także A. Wagner, *Oprawa o dekoracji architektonicznej...*, s. 79.

¹⁶ Por. A. Wagner, *Supereklibris polski...*, s. 263–264.

¹⁷ Por. A. Wagner, *Prymas Drzewicki...*, s. 90; idem, *Supereklibris polski...*, s. 209–212.

¹⁸ Zob. A. Wagner, *Nieznana oprawa...*, s. 44 oraz il. 10; idem, *Supereklibris polski...*, s. 212 oraz tabl. VI.

Anielskich)¹⁹. Badania Marii Krynickiej i Arkadiusza Wagnera ujawniły szereg opraw w typie architektonicznym, pochodzących z pracowni wskazanego rzemieślnika, które należały do osób zaliczanych do najwybitniejszych polskich miłośników książki doby renesansu. Wśród person zasługujących na takie miano wymienić należy chociażby reformatora religijnego Jana Łaskiego (Młodszeo)²⁰, biskupa krakowskiego Piotra Tomickiego²¹, królewskiego lekarza Piotra Wedeliciusza z Obornik czy archidiakona poznańskiego i gnieźnieńskiego Macieja Śliwnickiego²². Warto przypomnieć, że ten ostatni był głównym oponentem Witkowskiego w głośnym sporze o dziekanę gnieźnieńską²³. Należy również nadmienić, że z usług Stanisława z Białej – intrologatora blisko związanego z Maciejem z Przasnysza – korzystał wspomniany wyżej protektor i krewny właściciela omawianego woluminu – Andrzej Krzycki²⁴.

Witkowski zlecił opracowanie prezentowanej księgi w czasie, w którym rozpoczynał swoją karierę duchowną. Rodzi się zatem pytanie, czy mamy tutaj do czynienia z jednym z wielu podobnych zamówień, czy może tylko z jednorazowym wydatkiem? Niemniej zlecenie wykonania kosztownej oprawy może świadczyć o daleko idących aspiracjach bibliofilskich oraz dobrym wyczuciu trendów panujących wówczas w kręgu elit państwowo-kościelnych. Identyfikacja kolejnych książek, stanowiących niegdyś własność gnieźnieńskiego dziekana, mogłaby potwierdzić postawioną tu tezę bądź jej zaprzeczyc. Wydaje się, że oprawa będąca przedmiotem niniejszego komunikatu uzupełnia stosunkowo licznie zachowany zbiór obiektów przypisywanych w literaturze przedmiotu krakowskiemu warsztatowi Macieja z Przasnysza (Mistrza Główek

¹⁹ Na temat Macieja z Przasnysza (Mistrza Główek Anielskich) oraz jego intrologatorskiej twórczości zob. np. *Sztuka w Krakowie w latach 1350–1550. Wystawa urządzona w sześćsetletnią rocznicę założenia Uniwersytetu Jagiellońskiego*, Kraków 1964, nr 255–256 (opisy M. Krynicka); M. Krynicka, op.cit., s. 169–183; A. Wagner, *Nieznaną oprawę...*, s. 39–40; P. Pokora, *Pontificale Romanum z 1520 roku z biblioteki prymasa Macieja Drzewickiego. O odnalezieniu jednego z zaginionych klejnotów Biblioteki Katedralnej w Gnieźnie*, „Biblioteka” 2013, nr 17, s. 37–51; P. Pokora, M. Muraszko, *Skarby drukarstwa i intrologatorstwa ze zbiorów dawnej Biblioteki Katedralnej w Gnieźnie. Katalog wystawy w Bibliotece Raczyńskich, Poznań 5–30 maja 2015*, Poznań–Gniezno 2015, s. 15; A. Wagner, *Włoskie wpływy...*, s. 88–91; idem, *Intrologatorzy elit...*, s. 73–92; idem, *Oprawa o dekoracji architektonicznej...*, s. 78–80.

²⁰ A. Wagner, *Intrologatorzy elit...*, s. 327.

²¹ Ibidem, s. 82.

²² Zob. J. Storm van Leeuwen, op.cit., s. 114–115; A. Wagner, *Superekslibris polski...*, tabl. VI; A. Wagner, *Oprawa o dekoracji architektonicznej...*, il. 9b.

²³ Zob. przyp. 3.

²⁴ A. Wagner, *Prymas Drzewicki...*, s. 40–41.

Anielskich), stanowiąc jednocześnie dość wczesny przykład egzemplarza udekorowanego w typie architektonicznym z motywem portalu z tympanonem.

Bibliografia

Źródła

Archiwum Archidiecezjalne w Gnieźnie, sygn. BK 1507.

Biblioteka Jagiellońska, sygn. Medyc. 6600 IV; Przyb. 77/80; Przyb. 79/80; Przyb. 80/80; Przyb. 81/80.

Biblioteka Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, sygn. 47941 IV.

Bazy online

<https://www.piccard-online.de> [dostęp: 23.02.2019]

Opracowania

Dobrzyńska-Rybicka L., *Dwie wielkopolskie biblioteki klasztorne*, „Zapiski Muzealne” 1917/1918, t. 2–3, s. 3–29.

Franczak R., *Oprawa „Homiliarum” z pełnopostaciowym wyciskiem radetka jagiellońskiego w zbiorach Archiwum Archidiecezjalnego w Gnieźnie*, „Biblioteka” 2016, nr 20, s. 55–69.

Grzebień L., *Organizacja bibliotek jezuickich w Polsce od XVI do XVIII wieku*, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne” 1975, t. 31, s. 226–281.

Jacniacka M., *Hieronim. Ikonografia*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 6, Lublin: Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego 1993, kol. 853–856.

Korytkowski J., *Prataci i kanonicy katedry metropolitalnej gnieźnieńskiej od roku 1000 aż do dni naszych. Podług źródeł archiwalnych*, t. 3, Gniezno: Nakładem i drukiem J.B. Langiego 1883.

Krynicka M., *Elementy figuralne dekoracji polskich opraw książkowych i ich związki z grafiką w pierwszym trzydziestoleciu XVI wieku*, w: *Dawna książka i kultura. Materiały międzynarodowej sesji naukowej z okazji pięćsetlecia sztuki drukarskiej w Polsce*, red. S. Grzeszczuk, A. Kawecka-Gryczowa, Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich 1975.

Łętowski L., *Katalog biskupów, praatów i kanoników krakowskich*, t. 3, Kraków: Drukarnia Uniwersytetu Jagiellońskiego 1852.

Nuska B., *Polski wpływ na formowanie się czeskiej renesansowej oprawy książkowej*, „Ze Skarbcza Kultury. Biuletyn informacyjny Zakładu Narodowego im. Ossolińskich” 1964, t. 16, s. 132–186.

Pokora P., *Pontificale Romanum z 1520 roku z biblioteki prymasa Macieja Drzewickiego. O odnalezieniu jednego z zaginionych klejnotów Biblioteki Katedralnej w Gnieźnie*, „Biblioteka” 2013, nr 17, s. 37–51.

- Pokora P., Muraszko M., *Skarby drukarstwa i introligatorstwa ze zbiorów dawnej Biblioteki Katedralnej w Gnieźnie. Katalog wystawy w Bibliotece Raczyńskich, Poznań 5–30 maja 2015*, Poznań – Gniezno: Instytut Historii UAM 2015.
- Rulka K., *Superekslibrisy w zbiorach Biblioteki Seminarium Duchownego we Włocławku*, „*Studia Włocławskie*” 2003, t. 6, s. 527–557.
- Storm van Leeuwen J., *The Golden Age of Bookbindings in Cracow, 1400–1600*, Kraków: Biblioteka Jagiellońska 2011.
- Sztuka w Krakowie w latach 1350–1550. Wystawa urządzona w sześćsetletnią rocznicę założenia Uniwersytetu Jagiellońskiego*, Kraków: Muzeum Narodowe 1964.
- Urban W., *Korzbok Witkowski Jan*, w: *Polski słownik biograficzny*, t. 14, Wrocław: Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich 1968–1969, s. 160–161.
- Wagner A., *Introligatorzy elit. O działalności Stanisława z Białej i Macieja z Przasnysza vel Mistrza Główek Anielskich*, w: *Introligatorzy i ich klienci*, red. A. Wagner, Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika 2017, s. 73–92.
- Wagner A., *Nieznana oprawa dla Jana Łaskiego w Bibliotece Uniwersyteckiej w Poznaniu. Przyczynek do badań nad italianizmem w introligatorstwie polskim XVI wieku*, „*Biblioteka*” 2012, t. 16, s. 23–57.
- Wagner A., *Oprawa o dekoracji architektonicznej w zbiorach Biblioteki Kórnickiej. Przyczynek do dziejów italianizmu w renesansowym introligatorstwie Poznania i Krakowa*, „*Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej*” 2018, t. 35, s. 71–91.
- Wagner A., *Oprawy książkowe XIV–XVIII wieku w zbiorach Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu*, cz. 1, *Rzeczpospolita, Prusy, Dolny Śląsk. Katalog wystawy towarzyszącej III Ogólnopolskiej Konferencji Oprawoznawczej pt. „Zbiory polskie”*, Toruń: Wojewódzka Biblioteka Publiczna – Książnica Kopernikańska w Toruniu 2018.
- Wagner A., *Prymas Maciej Drzewicki jako bibliofil. W pięćsetlecie powstania pierwszego polskiego ekslibrisu*, Warszawa: Urząd Gminy i Miasta Drzewica 2016.
- Wagner A., *Superekslibris polski. Studium o kulturze bibliofilskiej i sztuce od średniowiecza do połowy XVII wieku*, Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika 2016.
- Wagner A., *Włoskie wpływy w polskim introligatorstwie XV–XVI wieku*, w: *Tegumentologia polska dzisiaj*, red. A. Wagner, Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika 2015, s. 81–106.
- Zamrzycka J., *Introligatorzy toruńscy od XV do XVI/XVII wieku. Typologia cech warsztatowych*, Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek 2014.

MICHAŁ MURASZKO

**Cracow binding of the book formerly
in possession of Jan Korzbok Witkowski
from the collections of the Archdiocesan
Archives in Gniezno**

Abstract. This paper discusses the binding of a set of letters of St. Hieronimus of Strydon, published in three volumes in the printing office of Jan Froben in Basel in 1524. The original owner of the volume was Jan Korzbok Witkowski (d. 1572), whose supralibros indicating the ownership of a book (and bearing his coat of arms and an inscription) was added to the bottom of the front cover page. The original book binding was done in 1527 in the workshop of Maciej of Przasnysz (also known as the Master of Angels Heads). It is a relatively early example of a copy embellished with architectural elements with the motif of a portico with arched tympanum. The binding is a representative example of the book binding technique that shows the influence of Italian book bindery on this particular craft in Poland in the first half of the sixteenth century.

Keywords: Jan Korzbok Witkowski; Maciej of Przasnysz (Master of Angels Heads); Kraków; tegumentology.

Tekst wpłynął do Redakcji 12 maja 2019 roku.

